

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. I. Omnis operatio immanens, quæ primò inest Christo in Cælo, inest
eidem concomitanter in Sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

nio sub utraque specie jure divino minime obliget Laicos & Clericos non conscienter Sacramento; & praeterea cum in Ecclesia sit potestas mutandi ea, quae ab ipsa statuta sunt, hinc est, quod gravibus & iustis causis adducta, approbet consuetudinem communicandi sub altera specie.

Certe non est credibile Apostolum, cujus adfert auctoritatem ex 1. Cor. 11. v. 34. *Cetera autem cum venero disponam*, quidpiam disposuisse contrarium iis, quae à Christo in consecratione hujus admirabilis Sacramenti, & Sacrificii disposita, & praecipua fuerant.

Petes; quomodo ergo Ecclesia ferià sextâ in Parasceve offerat Sacrificium sub una specie? Resp. nequaquam offerre novum Sacrificium; sed Sacrificium praedentem die factum & consummatum quoad unam hostiam, consummare quoad alteram, pro quo nulla indiget dispensatione, cum non sit ulla obligatio singulis diebus novum Sacrificium offerendi.

Unde teste Lugone disp. 19. n. 121. Ecclesia Graeca statuit per totam ferè Quadragesimam eodem ritu celebrari ex speciebus panis praconsecratis sine speciebus vini; & tamen neque in Sanctis Patribus, neque in ullo Concilio vel minima sit mentio alicujus dispensationis.

Quapropter omnibus maturè consideratis, & ab utraque parte aequa lance libatis, judico omnino asserendum, vel integritatem Sacrificii solum esse juris Ecclesiastici, vel certè Pontificem in ea haudquaquam posse dispensare: sicuti non potest dispensare in praecipuo divino integre consistendi & similibus; quantumvis in multis casibus non curat obligatio, Pontifice, aut aliis viris prudentibus ita praecipua illa benignè interpretantibus.

Atque hujus Sectionis iste sit finis; nam quae sequuntur de actionibus & passionibus Eucharisticis, maxime intricatas habent quaestiones, pro quibus resolvendis instituitur

Vel integritas Sacrificii est tantum juris Ecclesiastici, vel certè in ea non potest Pontifex dispensare.

SECTIO QUINTA.

De Actionibus & Passionibus Eucharisticis.

Quemadmodum ad esse naturale sequitur actio & passio naturalis; ita quoque ad esse Eucharisticum sequitur actio & passio Eucharistica. Quæro itaque, quid Christus possit in hoc Sacramento agere & pati. Ante resolutionem

Nota I. aliam esse actionem immanentem, cujus terminus necessariò recipitur in principium à quo egreditur, ut intellectio, volitio &c. Aliam transeuntem, cujus terminus non necessariò sic recipitur, ut omnes actiones Dei ad extrà, productio caloris in aqua, motus localis &c.

Nota II. ex Scoto 4. dist. 10. q. 5. duobus modis aliquid inesse Christo in Sacramento, primò videlicet, & concomitanter. Quos terminos sic explicat n. 2. *Primò dicitur aliquid inesse Christo, ut hic, quod sibi inest, si nusquam alibi esset, nisi hic; concomitanter autem dicitur aliquid sibi inesse hic, quod primò inest sibi, ut alibi, & ex hoc sibi inest, ut hic, propter identitatem subiecti & forme.* Intellexisti terminos? Planè, inquis; sed quid hi termini ad propositam quaestionem? Jam edissero.

inest eidem concomitanter in Sacramento.

Et Scoti supra ibi: *Christo ut hic, concomitanter inest omnis operatio, quæ primo sibi inest ut in celo.* Probatio in universali; quia nullum absolutum desinit esse in aliquo propter novum respectum extrinsecum advenientem: operatio autem (supple, immanens, nam de illa instituebatur quaestio) est forma absoluta . . . . . ergo propter praesentiam novam, quæ est respectus novus extrinsecus adveniens, non desinit illa operatio inesse suo subiecto.

Concomitanter inest omnis operatio immanens quæ primò inest in celo.

Scoti

Veritas hujus probationis habetur ex Conclusionem 8. praecedentis Sectionis, ubi illam diffusius pertractavimus, causantes corpore replicato, etiam necessariò replicari omnia accidentia à loco absoluta; secus quæ respiciunt hunc determinatum locum. Unde motus localis, qui primò inest Corpori Christi in celo, nequaquam concomitanter inest eidem in Sacramento.

Non idè tamen motus localis

Contrà; motus localis est operatio immanens: ergo falsa Conclusio. Antecedens probatur, quia recipitur ejus terminus in principium à quo egreditur.

Resp. Negando Antecedens. Ad probationem dico, praesentiam localem interdum quidem recipi in principium à quo egreditur, non tamen semper, ut patet in corpore, quod ab alio localiter movetur; porro operatio immanens hic intelligitur, cujus terminus necessariò recipitur in principium, à quo egreditur.

eum non sit operatio immanens.

Z 3 Petes;

CONCLUSIO I.

Omnis operatio immanens, quæ primò inest Christo in Cælo,

291. Responsio ad contr. maiorem

293. In Parasceve non offeratur novum Sacrificium

1. Esse Eucharisticum sequitur actio & passio Eucharistica

Quibus modis aliquid inest Christo in Sacramento, primò videlicet, & concomitanter.

Scoti

3.
An concomitantem in se impellitur, quo Corpus Christi in caelo impellitur
Responso negativa impugnata

Petes; an saltem impetus, quo Corpus Christi in caelo impellitur, non sit concomitantem in Sacramento? Responderi posset primo negativè; quia ille impulsus nequit causare praesentiam, nisi in uno loco; ergo videretur frustra poni in Sacramento: ergo non poneretur.

Responso affirmativa.

Contra: potentia loco-motiva est ibi, & tamen ibi non operatur; prout etiam quantitas est ibi, licet ibi non causet actualementem impetrationem, quia saltem perficit subjectum, & habet effectum suum formalem.

Ex qua non sequitur Corpus Christi moveri in Sacramento.

Propterea responderi posset secundo, illum impulsus Corporis esse in Sacramento eo modo, quo sunt in Sacramento species impressae, quas oculi ejus alibi ab objectis accipiunt.

Et si inferas: ergo etiam Corpus Christi movebitur in Sacramento. Resp. Neg. Conseq. quia quamquam ille impulsus non sit alligatus ad hunc locum; tamen est determinatus ad producendam praesentiam & motum in tali loco, & non in alio.

Confirmatur primo.

Confirmatur; quia sepe potest esse impulsus in aliquo loco, in quo non producit motus propter impedimentum, v. g. quando lapis impellitur ab aliquo sursum, & ab alio potentiori deorsum; in lapide quippe deorsum descendente, adhuc manet prior impulsus, ideo enim tardius movetur; & tamen ille impetus non operatur motum, ad quem ordinabatur.

Secunda confirmatio.

Confirmatur secundo; quia ad hoc datur impulsus alicui corpori, ut faciat, quod ipse impellens faceret, & ferat ipsum corpus ad locum, ad quem determinatè ab impellente dirigitur; jam autem impellens Corpus Christi in caelo, non dirigit illum impulsus ad motum causandum in Sacramento: ergo &c. Vide Cardinalem disp. 5. sect. 2. n. 43. & sequentibus.

Urgo.

4.
Obiectio contra principalem Conclusionem.

Contra principalem doctrinam objicit sibi Scotus supra n. 3. Operatio immanens non est forma simpliciter absoluta; quia requirit respectum potentiae ad objectum.

Responso ad Scotum.

Respondet: Etiam aliae quantitates vel qualitates in suo fieri dependent ab approximatione agentis, ut patet de calore & frigore & alijs qualitativibus, ad quas est alteratio: & tamen in esse suo sunt simpliciter absolutae. Similiter operationes in suo fieri non requirunt talem respectum, & hoc ubi insunt concomitantem, & non primo: apparet enim quod si Corpus Christi in cruce fuit in frigidatum, si quis etiam sebat in Corpore Christi, ut in pixide concomitantem, sed non primo; & ad illud fieri non requirebatur approximatio agentis ad passum ibi: ergo à simili ista qualitas, cum sit in se absoluta, licet in fieri requiratur praesentiam obiecti ad potentiam, hoc non erit, nisi ubi primo insit; potest ergo concomitantem inseri sine tali respectu.

Instantia.

Instantia: operatio est in continuo fieri; secus aliae qualitates: ergo requirit continuam approximationem potentiae ad objectum.

Resp. cum Doctore nostro ibidem. Licet sit in fieri continue, tamen non sequitur quin concomitantem possit inesse & continue inseri sine obiecti praesentia vel approximatione. Sicut enim calor potest inseri Corpore in Eucharistia sine approximatione agentis, ut ibi: ita si esse caloris esset in fieri, semper posset causari calor in Corpore in Hostia, & tamen sine tali approximatione; non enim magis requiritur continuus respectus ad fieri continuum, quam ad fieri transiens, respectus pro tunc praesens.

Et si replices; operatio respicit objectum, non tantum ut est causa in fieri, sed etiam in ratione terminantis: sicut ergo impossibile est operans esse & non terminari ad objectum, sic impossibile est, quod alicubi insit, & ut ibi non terminetur ad objectum praesens.

Respondet Scotus supra n. 4. Quod non oportet obiectum in se esse praesens propter terminationem actus, sed tantum propter causationem: ita quod quando est aliqua causa sufficiens ipsius actus, non requiritur praesentia obiecti propter terminationem.

Probat à simili: Sicut, inquit, patet de videte creaturam in essentia divina, si essentia esset causa illius visionis, non requiritur illud obiectum, ad quod terminatur haec visio praesens propria praesentia. Haec littera Doctoris non caret difficultate; videtur enim asserere ad cognitionem intuitivam non requiri obiectum terminativum praesens, cum tamen variis in locis contrarium doceat, nempe cognitionem intuitivam esse rei existentis & praesentis. Ante responsum

Adverto ipsum specialiter fuisse sollicitum pro cognitione intuitiva sensus externi: sic namque probat Conclusionem in speciali: Quia omnis intellectus inest Christo ibi, & hic: sed si anima Christi intelligeret praesens secundum modum intelligendi anime viatoris, non haberet intellectivam intuitivam istius obiecti sine sensatione concomitante eiusdem: ergo cum illam intellectivam haberet eandem hic, & ibi, sequitur quod etiam sensationem requisitam ad ipsam haberet hic, sicut ibi. Ubi ex inexistencia intellectivae intuitivae (de abstractiva, quae non requirit obiectum praesens, nulla est controversia) hic, & ibi tamquam notiori, infert inexistenciam sensationis praerequisitae hic, & ibi.

Adjungit aliam probationem: Quia passio appetitus sensitivi, utpote dolor, eadem insusset hic, & ibi: ergo sensatio eadem. Antecedens probatur; quia mors secuta fuisse hic, sicut ibi: ibi autem sequebatur ad dolorem immoderatum: ergo & hic. Consequentia prima probatur; quia non est idem effectus sine eadem causa, & hoc non ponendo miraculum, & loquendo de causa naturali praecisa: dolor est effectus sensationis, vel obiecti non nisi sensati: ergo non potest esse idem dolor sine sensatione eadem absque miraculo.

Si respondeas, quod ad hoc sufficeret actus imaginacionis in Christo. Contra haec (inquit) dupliciter

dupliciter: Primò, quia responsio destruit se: non enim possibile est actum imaginationis inesse, cui actus secundum sensum non potest inesse: quia imaginatio est motus factus à sensu: 2. de Anima. Secundo, quia imaginatio non est causa doloris eiusdem secundum speciem, cuius causa est sensatio exterior, alioquin somnians doleret dolore eiusdem speciei cum dolore vigilantis. Discursus subtilis, qui videtur probare, quòd visio, etiam sub ratione actionis, & non solum sub ratione qualitatis, sit in Eucharistia.

Et tunc dicendum est, quòd sensatio externa requirat presentiam objecti, ubi primò elicitur, non tamen ubi concomitanter ponitur. Ratio pervia est; quia licet respectus ad objectum presentem in operatione sit necessarius, ut hæc sit operatio in esse completo, & actu uniat objectum & potentiam; equidem supposito, quòd potentia semel sit unita objecto, sequitur unio, & per consequens visio sub ratione visionis ubicumque est: quia hoc ipsum, quod est constituere potentiam videntem completè & actu, est effectus absolutus visionis, quamvis dependeat à relatione illa ut conditione; ideoque talis effectus sequitur ad formam concomitanter ubicumque est.

Quod tamen sic intelligendum puto, ut si desineret in cælo secundum modum naturalem essendi, jam amplius, licet conservaretur in Eucharistia visio sub ratione qualitatis, nihil operaretur potentia, ex defectu relationis requiritæ ad attingentiam objecti, quæ nequit inesse, nisi respectu presentis & proportionati termini, qualis, ut supponitur, nullus esset, nec hic nec ibi; adeoque etiam desineret effectus vitalis operationis, qui concomitanter tantum est in potentia, ut est in Eucharistia.

Quod ergo Scotus supra dicit, non requiri presentiam objecti in se propter terminationem actus; sed tantum propter causationem, intellige vel de notitia intuitiva latè dicta, ut exemplum subiectum indicat, de quo agit 1. dist. 2. q. 4. vel certè tantum voluit, ideo objectum ut presentem & existens necessariò terminare visionem; quia ut sic necessariò causat. Unde, Deo supernaturaliter supplente defectum causæ efficientis, possibilis est cognitio intuitiva, etiam propriè dicta objecti neque existentis, neque presentis. Sed de hac questionè alibi latius.

Ceterum ad instantiam propositam n. 4. aliter responderi posset, puta, licet operatio sit in continuo fieri, nihilominus ipsum fieri operationis distinguitur à factò esse: fieri quippe est actio; at verò factum esse, actus seu qualitas, effectus utique actionis, species expressa, & formalis imago objecti. Quapropter estò fieri seu actio non poneretur in Sacramento, propter suam dependentiam continuam ab objecto presente & movente, adhuc vix dubito quin ibi concomitanter esset actus seu qualitas, quan-

tum ad totum suum esse absolutum; fortè non ita quantum ad attingentiam objecti; ut placet Hiquæo in suo Commentario ad illum locum Scoti n. 5. quoniam illa attingentia consequitur loci presentiam.

Ex quo infert hic Auctor; si desineret visio sub modo naturali in cælo, Christum in Sacramento nihil visurum, tamen Deus ibi conservaret absolutum visionis corporalis: quia ad visionem in genere requiritur, ut objectum sit presentem in se, vel saltem in aliquo eminenter continente objectum; neutrum horum esset in eo casu: ergo &c.

Alioquin sensatio posset primò inesse Christo (saltem quantum ad conservari) ut est in Eucharistia, cuius oppositum videtur esse Scoti supra n. 2. ibi: *Secunda Conclusio est, quòd nulla sensatio potest primò inesse Christo, ut in Sacramento.* Sed de hoc infra. Sufficiat quòd hic discursus per visionem potentia visiva uniat objecto; ergo objectum debet existere: non existit in Sacramento, ut clarum est, neque etiam in cælo, ut supponitur; quo modo ergo poterit in Sacramento videri?

Dices: ergo neque absolutum visionis poterit in eo conservari. Probatur Consequentia; quia videre est effectus formalis istius formæ; effectus autem formalis nequit separari à forma in subiecto.

Respondet Hiquæus supra n. 9. quòd operatio in subiecto tribuit semper effectum formalem primarium, qui convenit ipsi, ut est qualitas absoluta; effectum verò secundarium & completum, qui est perfectissimus & finalis eius, non potest tribuere se solà sine conditione requisita; in quantum enim est medium uniendi potentiam objecto (qui est finis ultimus) requirit præter absolutum, ordinem ad ipsum objectum in genere conditione. Sanè diversitas illius ordinis sive attingentiæ objecti est in causa, cur Beatus eadem planè & invariata substantià aut entitate visionis, nunc hanc, nunc illam videat in Verbo creaturam.

Vera hæc sint, an falsa, non est huius loci suffus examinare; hoc unicum dico, non satis probare intentum: quippe ut visio concomitanter sit in Sacramento, etiam quoad attingentiam objecti, id est, ut Christus in Sacramento dicatur videns concomitanter, eadem visione, quâ videt in cælo, videtur sufficere presentia objecti in cælo: sicut sufficit presentia ignis Romæ, ut corpus Lovanii replicatum calefiat.

Ratio autem est: quia ex virtute agentis & approximatione, habet forma ut primò sit in subiecto; non tamen ex virtute agentis, & approximatione habet, ut postquam hic inest, alibi inest subiecto per concomitantiam, sed id habet ex identitate subiecti & formæ.

Hinc appositè Scotus supra n. 6. *Non requiritur,*

ad quem respondetur
um Scoti.
5.
Repliat.
Respondi
Scoti.
Probat
etiam i
li.
8.
si summa
desineret
in cælo
secundum
modum
naturalem
essendi
effectus
vitalis
operationis
nihil
operaretur.
6.
Probat
Concl.
1.
Scoti.
Quomodo
dicitur
intelligitur
quod
dicitur
non re-
quirit
presen-
tiam
objecti
in se
propter
termina-
tionem
actus.
Alia
ratio.
9.
Fieri
operatio
in continuo
fieri
nihilominus
ipsum
fieri
operationis
distinguitur
à factò
esse.
Tamen
non
ponetur
in Sacra-
mento,
propter
suam
dependen-
tiam
continuam
ab objecto
presente
&
moven-
te.

Manent
visione
in cælo
dicit
etiam
concomi-
tante
in Sacra-
mento
quod
attingen-
tiam
obje-
cti.
10.
Objectio.
Solvitur
ab
Hiquæo.
Manent
visione
in cælo
dicit
etiam
concomi-
tante
in Sacra-
mento
quod
attingen-
tiam
obje-
cti.

Non requiritur obiectum in debita proportione præfens ad actum sentiendi, nisi ubi obiectum est aliquo modo causa sensationis: & hic, ut primò inveniend.

12. Scotus

Modus quantitativus requiritur in organo ad hoc, quòd primò sibi in fiat sensatio: sed non requiritur ad hoc, quòd concomitanter sibi in fiat, vel in fiat: quia non est causa necessaria recipiendi sensationem huiusmodi modus quantitativus: sed tantummodo conditio requisita per comparationem ad agens primò transmigrans.

quiritur, inquit, obiectum in debita proportione præfens ad actum sentiendi, nisi ubi obiectum est aliquo modo causa sensationis: & hic, ut primò inveniend.

Nec quempiam moveat, quòd organum non habeat hic modum extensivum, sub quo, & non aliter videtur receptivum sensationis; nam scitè respondet Doctor supra: Organum hoc verè est quantum hic, sicuti in celo, & per consequens potest recipere sensationem, non obstante quòd sensatio non recipitur absolute, nisi in quanto habente modum quantitativum: sed non habet hic modum quantitativum, id est coextensum quanto, cui est præfens, nec replet locum, & ideo, ut hic non potest sibi primò in fieri sensatio. Iste enim modus quantitativus requiritur in organo ad hoc, quòd primò sibi in fiat sensatio: sed non requiritur ad hoc, quòd concomitanter sibi in fiat, vel in fiat: quia non est causa necessaria recipiendi sensationem huiusmodi modus quantitativus: sed tantummodo conditio requisita per comparationem ad agens primò transmigrans.

Prætereo alias objectiones, quia levioris momenti, & unicà illà distinctione facillimè dissolvuntur, puta, quia plura requiruntur, ut sensatio primò in fiat oculo, aut alteri potentia sensitiva, quàm ut in fiat, vel in fiat concomitanter.

Progrediamur ulterius, & interrogemus, si aliqua operatio primò potest inesse Christo, ut est in Sacramento? Non dubito quin possit. Sed quæ illa? Attende quòd sequitur:

CONCLUSIO II.

Christo in Sacramento primò inest intellectio & volitio; incertum an etiam sensatio.

13. Christo in Sacramento primò inest intellectio a phantasmate independens: Scotus.

Sunt enim Animæ Christi aliquæ intelligibilia ut hic præsentia,

Primæ parti omnes subscribunt, si intelligatur de intellectu independente à phantasmate. Est autem Scoti 4. dist. 10. q. 5. n. 2. ubi: Tertia Conclusio, quòd operatio spiritualis, ut intellectus & voluntas, potest primò inesse Christo, ut in Eucharistia.

Probat n. 5. Quia anima Christi nunc beata intelligit sicut Angelus, quoad hoc, quòd non dependet à sensibus, nec ex sensibilibus in intelligendo: ergo sicuti Angelus alicubi existens potest intuitivè intelligere obiectum sibi proportionaliter præfens, ita anima Christi ibidem existens potest illud obiectum intueri: ergo anima Christi ut hic, potest intuitivè intelligere illa intelligibilia, quæ sunt sibi ut hic præsentia, sicut Angelus potest, utpote intuitivè videre Angelum hic præsentem, & animam sacerdotis, hæc autem intuitio inest animæ Christi primò ut hic; quia non inest illi animæ primò ut in celo, supposito quòd immoderata distantia impediatur intellectionem intuitivam creatam: sic enim Angelus existens in

calo intuitivè non videt, quidquid præfens hic videt intuitivè.

Ex quo inferit, Quòd Christus propter suum esse in Eucharistia non tantum non privatur aliqua operatione, quam habet ut in celo; sed ut in Eucharistia est, habet aliquam operationem primò, quam per consequens concomitanter habet ut in celo. . . . & per consequens non est ad imperfectionem suam, quòd sit in Eucharistia, sed ad ampliorem perfectionem.

Et quid mirum si primò intelligat & velit in Eucharistia, qui forè etiam primò sentit? Profectò intellectio & volitio specielque ad illas actiones præcisè requisite, sunt merè spirituales, omnimodè independentes à corpore seu organo corporeo.

Adde ly præcisè; quia hodie naturà per peccatum corruptà dependent in nobis à phantasmate; phantasma autem à sensatione externa. Et hinc dubium, an intellectio dependens à phantasmate possit primò inesse Christo in Eucharistia?

Suaris disp. 53. sect. 3. in fine negat, nisi forsitan Christus existens in celo ibi habeat actum phantasmæ; hunc enim putat sufficere, ut intellectus in Sacramento exerceat suas operationes cum conversione ad phantasmata in propria specie; idque non solum quia illa conversio ad phantasmata erit etiam per concomitantiam in Sacramento, sed etiam si non esset, vel prius naturà quàm sit, propter radicationem harum potentiarum in eadem anima, & sympathiam earum: nam distantia vel propinquitas localis ipsorum actuum videtur nimis accidentaria ad hunc effectum. Ita ille.

Res parvi est momenti: nam, præterquam quòd actus phantasmæ in celo semper concomitanter fit in Sacramento, intellectus Christi in Sacramento non indiget phantasmate ad suam operationem, utpote independens à sensibus. Pergam itaq; ad secundam partem Conclusionis.

Atque in primis nullam invenio rationem dubitandi, quin supernaturaliter sensus omnes tam externi, quàm interni operationes suas primò in Sacramento exercere possint; quæ enim implicantia? Ideoque quid supernaturaliter fiat, est nobis incognitum; quamvis ut varij observant, valde pie credatur, Christum de facto ibi audire & videre, quæ ab adstantibus & vicinis geruntur: congruum namque appareret, ut cui nobiscum in Sacramento corporaliter quasi habitat, non sit ibi quoad potentias & operationes corporales veluti modo quodam modo nobiscum commercium.

De quo ergo hic queritur, est: An sine novo miraculo Christus, ut est in Sacramento, possit primò seipsum, aut circumstantes oculo corporeo videre, vel aliam quamcumque operationem sensus tam externi, quàm interni exercere?

Communi